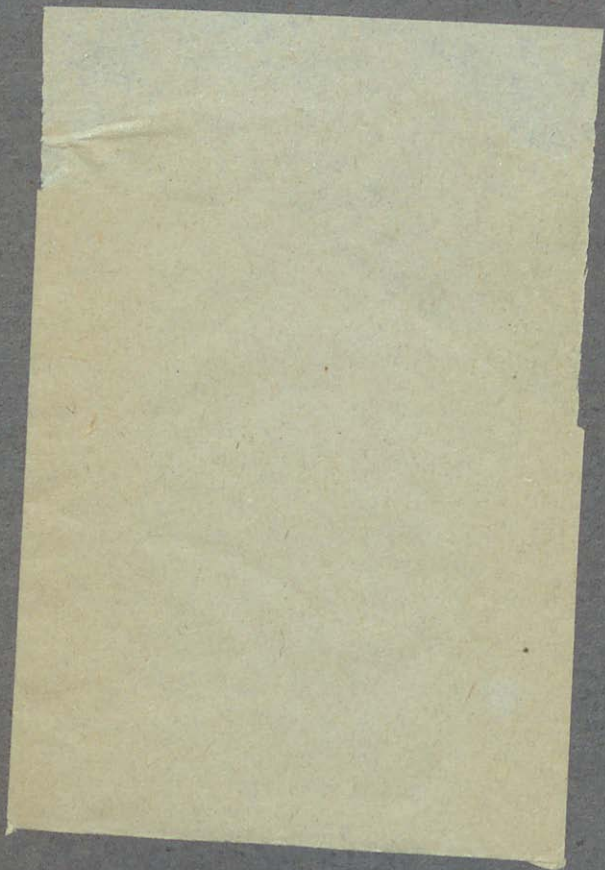

1662-1668

17 1234

4-64

ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ԲԱՐՈՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ՇԱՌԼ ՏԻԻԲԻԻԻ

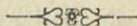
ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

և

ՆԱԽԿԻՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԲԱՐՈՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

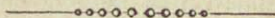

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՆՐՈՒԱՆ Դ (Արձարէր իրանի Լա 34)

Հրատարակիչ

Տ. Գ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐ. Յ. ԱՍԱՑՈՒՐԵԱՆ

(ԳՐԱՇԱՐԱՑ ԸՆԿ.) Պապը Ալի Նատտե, Թիւ 52

1894

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

XXXXX

108574-42

6469-57

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Հ. Գ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

.....

.....

.....

.....

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Այս գիրքը կուգայ անհրաժեշտ քակաս մը շեցունելոյ մեր դպրոցական դասագիրքերու շարքին մեջ: Բարոյագիտութիւնը ամենեկն կարեւոր եւ կենսական ուսումներէն մեկն եղած է միշտ ու պիտի ըլլայ: Պարոն Շառլ Տիրքի, Թրանսայի համբաւաւոր բարոյախօսը, որ այժմ պէսական ամենեկն բարձր պաշտօններէն մեկուն գործը կը զտնուի, պատրաստած է այս գիրքը մեծ խնամքով. այս անունն արդէն անհերքելի երաշխիք մըն է թէ գիրքը գերժ է ու է ի բերնաբեկ, եւ անհուն սպառնալ ունեցած է ոչ միայն Թրանսայի՝ այլ եւ օտար երկիրներու մէջ: Մեր դպրոցական մանկտանն օգտակար հանդիսանալու փափագը թերադրեց մեզ ձեռնարկելու այս օգտակար գրքին հրատարակութեանը: Ընդհանրապէս մեր դպրոցներուն մէջ միևնչեւ հիմնակ մասնաւոր դաս մը յատկացուած չէ ուսման այս ամենակարեւոր ճիւղին: Եւրկայ բարգմանութիւնը, գոր ջանացիմ կարելի եղածին չափ դիւրհասակնայի ոճով կատարել, միջոց մը պիտի ընծայէ անշուշտ որ այսուհետեւ մասնաւոր դաս մը հաստատուի ամեն դպրոցներու մէջ Բարոյագիտութեան համար:

Բնականաբար այսպիսի գիրք մը պէտք եղած օգտակարութիւնը չունենար երբ աշակերտին ձեռքը յանձնուէրով բաւ առ բաւ գոց ընել Տրոնի. ուսուցիչը կրնայ անոր ամեն մեկ հասուածն իրեն նիւթ առնելով ըստ կարի ընդայնել ու պայծառապէս բացատրել աշակերտներուն: Հետեւապէս այս գիրք պատշաճօն առաջնորդ մը կրնայ ըլլալ դաստանին կամ սեօրեկին, որ կուգէ բարոյական պատուերներ տալ իր սաներուն:

ԳԼՈՒԽ Ա.

ՏԱՐԵՐՔ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԻ

Հ. Ի՞նչ է Մարդը .

Պ. Մարդն է բարոյական էակ մը , որ բանականութեամբ օժտուած , ազատ է ընելու չարը կամ բարին , եւ պատասխանատու է իր գործերուն :

Հ. Ի՞նչ բանով գերադաս կը համարուի մարդը միւս հակներեկն :

Պ. Իր բարոյական էակի հանգամանքովը , զոր աշխարհիս վրայ մարդը միայն ունի :

Հ. Ի՞նչ կը կոչուի մարդուն այդ մասնաւոր շահութիւնը , որով կը տարբերի միւս հակներեկն .

Պ. Մարդկային արժանապատուութիւն , որով մարդը գերադաս կը համարուի բոլոր միւս էակներէն . մարդու եւ անասուններու միջեւ եղած զլխաւոր տարբերութիւնն այդ է :

Հ. Ի՞նչ է Բարոյական օրէնքը .

Պ. Բարոյական օրէնքը՝ բարին ընելու ու չարէն զգուշանալու պարտականութիւնն է՝ ամեն մարդու համար :

Հ. Ի՞նչ է Խիղճը .

Պ. Խիղճն է մարդկային այն կարողութիւնը , որով մարդ չարը բարիէն կը զանազանէ , եւ կը պարտաւորի ընել բարին եւ զգուշանալ չարէն :

Հ. Ի՞նչ է Կամբի ազատութիւնը .

Պ. Կամբի ազատութիւն կ'ըսուի մեր այն կարողութեանը , որով կ'ընտրենք բարին կամ չարը :

Հ. Ի՞նչ է Պատասխանատուութիւնը .

Պ. Եթէ մենք մէկը չար գործ մը ընէ , կրնանք անոր սա հարցումն ընել . «ինչո՞ւ չար գործ մը ըրիր , քանի որ կամբի ազատութիւն եւ պարտականութիւն ունիս բարին գործելու» . սհա այս է պատասխանատուութիւն ըսուածը . պատասխանատուութիւնը առաջ կուգայ թէ՛ պարտականութենէ եւ թէ՛ կամբի ազատութենէ :

Հ. Միքե ինկզիսկիս պատասխանատու անցնալնո՞ւ եմք .

Պ. Այո՛ , որովհետեւ գործելէ ետքը հաճոյք կը ըզգանք՝ եթէ բարի գործ մը ըրած ենք , եւ խղճի խայթ կ'ունենանք՝ եթէ չարութիւն մը ըրած ենք :

Հ. Որո՞նք են բարոյականի հիմնական գաղափարները .

Պ. Բարոյականի հիմնական գաղափարներն են , Մարդկային արժանապատուութիւն , Պարտականութիւն , Կամբի ազատութիւն եւ Պատասխանատուութիւն :

Հ. Խիղճը բաւական է մեզի սորվեցնելու մեր պարտականութիւնը :

Պ. Խիղճը բաւական չէ մեզի սորվեցնելու մեր պարտականութիւնը , պէտք է որ դաստիարակութիւնը մը չակէ եւ զարգացնէ խիղճը , ինչպէս որ երկրագործութիւնը կը մշակէ եւ կ'արգասաւորէ հողը :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Մարդ՝ բարոյական էակ կը համարուի իր բանականութեամբը, կամքի ազատութեամբը եւ պատասխանատուութեամբը: 2. Սյս երեք հանգամանքներով կ'որոշուի մարդը միւս էակներէն եւ սցի- հանգամանքներն են որ մարդկային արժանապատուութիւնը կը կազմեն: 3. Բարոյական օրէնքը կամ պարտականութիւնը կը հրամայէ ամեն մարդու՝ ընել բարին եւ զգուշանալ չարէն: 4. Խիղճը մեզի կը յայտնէ չարն ու բարին: 5. կամքի ազատութիւնը մեզի կը թոյլատրէ ընտրելու բարին կամ չարը: 6. Պատասխանատուութիւնը պարտականութեան եւ կամքի ազատութեան հետեւութիւնն է: 7. Խիղճը պէտք ունի մշակուելու եւ զարգանալու՝ դաստիարակու- կութեամբ:

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՏՂՈՒՆ ՊՍՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա.

ՏՂԱՆ ԻՐ ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ՄԷՋ

Հ. Ի՞նչ է Ընտանիք:

Պ. Ընտանիք կ'ըսուի ժողովուրմն հօր, մօր, մեծ հօր, մեծ մօր եւ զաւակներու, որոնք իրարու միացած են անյնքան սիրոյ կապերով, որ անոնցմէ իւրաքանչիւրը կը մասնակցի ամենուն ուրախութիւններուն եւ տառապանքներուն:

Հ. Տղայ մը ի՞նչ պարսականութիւններ ունի իր ծր-
նողաց նկատմամբ .

Պ. Տղու մը իր ծնողաց նկատմամբ ունեցած պար-
տականութիւններն են, Յարգանք, Հնազանդութիւն,
Սէր եւ Երախտագիտութիւն :

Հ. Ի՞նչ ըսել է ծնողի յարգել .

Պ. Ծնողքը յարգել կը նշանակէ՝ ճանչնալ անոնց իշ-
խանութիւնը, եւ իր ակնածութիւնը յայտնել անոնց՝
թէ՛ խօսքով եւ թէ՛ գործքով :

Հ. Ի՞նչ ըսել է հնազանդի ծնողաց .

Պ. Ծնողացը հնազանդիլ կը նշանակէ անոնց կամքին
փութով համակերպիլ՝ երբ կը հրամայեն մեզի ընել
« եւ է գործ », եւ կամ կ'արգիլեն :

Հ. Ի՞նչ ըսել է ծնողի սիրել .

Պ. Ծնողքը սիրել կը նշանակէ անհուն գորով մը
յայտնել անոնց յարածամ հոգածութեանը եւ բարիք-
ներուն :

Հ. Ի՞նչ ըսել է երախտագիտ ըլլալ իր ծնողաց .

Պ. Ծնողացը երախտագիտ ըլլալ կը նշանակէ մեր
սրտին մէջ հաւատարմօրէն պահել յիշատակն այն ամեն
բաներուն, զորս մեզի կընեն. անոնք մեր հացը կը ճա-
րեն իրենց ճակտին քրտինքովը, եւ ասոր փոխարէն
մեզմէ « եւ է փոխարինութիւն չեն սպասեր, բաւական
է որ մենք երջանիկ ըլլանք ու սիրենք զանոնք :

Հ. Ծնողաց երախտագիտութիւն յայտնելու համար մի-
այն զանոնք սիրելը բաւական է .

Պ. Ո՛չ. սիրոյ պէտք է միացնել նաեւ ձեռնտուու-
թիւն, այսինքն պէտք է օգնենք մեր ծնողաց՝ մասնա-
կցելով անոնց աշխատութիւններուն. պէտք է խնամենք
զիրենք՝ երբ հիւանդանան, վերջապէս օգնելու ենք ա-
նոնց՝ երբ ծերանան եւ անկարող ըլլան աշխատելու,

վասն զի յիշելու ենք միշտ որ անոնք ալ մեր տղայութեան ատեն մեզի օգնած են :

Հ. Ի՞նչ են մեր պարսականութիւնները մեր մեծ հօր կամ մեծ մօր նկատմամբ .

Պ. Ինչպէս մեր հօրը եւ մօրը՝ այնպէս ալ մեր մեծ հօր եւ մեծ հօր պարտինք Յարգանք, Հնազանդութիւն, Սէր եւ Երաստագիտութիւն, որովհետեւ իր ծնողաց հայրը կամ մայրը չի սիրողը ի՞նչպէս իր ծնողքը սիրած կ'ըլլայ :

Հ. Եղբայրներու եւ քոյրերու փոխադարձ պարսականութիւնները որո՞նք են .

Պ. Սէր, Օգնութիւն եւ Բարի օրինակ :

Հ. Եղբայրներ ու քոյրեր ի՞նչպէս պարսիկ զիրար սիրել :

Պ. Ինչպէս որ իրենց ծնողքը կը սիրէ զիրենք . որդիական սէրը թերի կըլլայ՝ եթէ եղբայրական սէրը չմիանայ անոր :

Հ. Եղբայրներու եւ քոյրերու միջեւ ինչպէ՞ս կըլլայ օգնութիւն :

Պ. Մեծերը պարտաւոր են պաշտպանել փոքրերը եւ օգնել անոնց . միթէ անդրանիկները իրենց կրտսեր եղբայրներուն ու քոյրերուն նկատմամբ իրրեւ փոքր հայրեր եւ մայրեր չե՞ն :

Հ. Եղբայրներու ու քոյրերու իրենց կրտսերներուն բարի օրինակ ըլլալը ի՞նչ կարեւորութիւն ունի .

Պ. Տղաքները՝ մեծերուն բարի կամ չար վարքը կ'օրինակեն, օրինակի համար, եթէ անդրանիկը դպրոցէն բացակայ գտնուի, կամ անհնազանդութիւն ցոյց տայ եւ կամ ստէ, չար օրինակ կըլլայ կրտսերներուն, ուստի եղբայրներ ու քոյրեր, պարտիք միշտ բարի օրինակ ըլլալ իրարու :

Հ. Միայն ծնողք ու զոհք եւ որ կը կազմեն ընտանիքը :

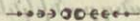
Պ. Ոչ, ընտանիքի անդամներ պէտք է նկատուին նաեւ այն անձերը՝ որք կապրին մեր քով եւ կաշխատին մեզի համար՝ թողակով մը, զոր օրինակ, պաշտօնեաները, գործաւորները ու ծառաները ընտանիքի օժանդակներն են :

Հ. Մեկ ի՞նչ պարսկականութիւններ ունիմք այս օժանդակներուն նկատմամբ :

Պ. Պարտաւոր ենք յարգել անոնց մարդկային արժանապատուութիւնը, անոնց հետ քաղաքավարութեամբ, արդարութեամբ եւ բարութեամբ վարուինք : « Տիրոջը բարութիւնը ծառան բարի կ'ընէ » ըսուած է :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Ընտանիք. 2. Տղուն իր ծնողաց նկատմամբ ունեցած պարտականութիւնները. 3. Տղաք պարտին օգնել իրենց ծնողաց. 5. Տղուն պարտականութիւնը իր մեծ հօր եւ մեծ մորը նկատմամբ. 5. Եղբայրներու եւ քոյրերու փոխադարձ պարտականութիւնները. 6. Ծառաները ընտանիքի օժանդակներն են.

Բ.

ՏՂԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՉ

Հ. Ի՞նչ է Վարժարանը :

Պ. Վարժարանները հաստատուած են բառնալու համար տգիտութիւնը՝ որ մարդկային ազգի ամենամեծ թշնամին է :

Հ. Դպրոցականի մը առաջին պարսկականութիւնը ի՞նչ է :

Պ. Ուսման մէջ յարատեւութիւն :

Հ. Միւսիսայն յարատեւութիւնն է :

Պ. Ոչ, յարատեւութեան հետ պէտք է նաեւ ունենայ փութաջանութիւն, այսինքն ուշադրութեամբ հետեւի դասերուն եւ ուսուցչին տուած պարտականութիւնները կատարէ միշտ խնամով : Դպրոցի մէջ փութաջանութիւնը՝ կեանքի մէջ աշխատութեան վարժութիւնն է :

Հ. Դպրոցակիսի մը իր ուսուցչին նկատմամբ ունեցած պարտականութիւնները որո՞նք են :

Պ. Դպրոցականը պարտաւոր է միշտ յարգել իր ուսուցիչները ու անոնց հնազանդիլ ուսուցիչը մեր ծնողքներուն տեղը կը բռնէ . այս վերջինները մեր օրական հացը կը հայթայթեն, ուսուցիչը դաստիարակութիւնը կուտայ՝ որ հացէն ետք մեր առաջին պէտքն է :

Հ. Երբ դպրոցէն կը մեկնիմք, կը դարձնուին մեր պարտականութիւնները ուսուցիչներնուս նկատմամբ :

Պ. Ոչ, մշտապէս երախտագիտութիւն պարտինք մեր ուսուցիչներուն, որովհետեւ անոնք կը դաստիարակեն մեզ եւ մեր իմացականութիւնը կը դարգացնեն :

Հ. Տղայ մը երբ դպրոցի մը շրջանը շրացեալ, կրնա՞յ կարծել թէ աւարտած է դաստիարակութիւնը :

Պ. Մեր դաստիարակութիւնը լրացած չէ երբ դպրոցէն դուրս ելլենք, կեանքի մէջ մարդ կրնայ եւ պարտի միշտ կատարելագործել ինքզինքը, դպրոցը՝ նախնական ծանօթութիւններ միայն կուտայ . մեզի կը պատկանի զանոնք կատարելագործել :

Հ. Ի՞նչ միջոցներով կրնամք արթողջացնել դպրոցի մէջ ընդունուած դաստիարակութիւնը :

Պ. Գլխաւորաբար երեք միջոցներ կան դպրոցին մէջ մեր ստացած դաստիարակութիւնը ամբողջացնելու համար, Ս. Ողջամիտ մարդերու քով յաճախել, Բ. Մենէ

աւելի ուսեալ եւ զարգացած մարդերու հետ տեսնուիլ,
Գ, Ընտիր ընթերցումներ ընել:

Հ. Դպրոցական ընկերներնուս նկատմամբ մեր պարսակականութիւնները որո՞նք են:

Պ. Մեր ընկերներուն պարտինք՝ սէր, բարի օրինակ եւ վստահութիւն. մեծերը պարտին օգնել փոքրերուն. դպրոցին մէջ միշտ եղբոր պէս վարուելու ենք իրարու հետ:

Հ. Ի՞նչ ըսել է մրցումը ընկերներու միջեւ:

Պ. Լաւագոյնն ընելու համար իր ընկերը գերազանցելու փափագին մրցում կ'ըսուի, իսկ նախանձը՝ շատ տգեղ պակասութիւն մըն է: Եթէ մեր ընկերներէն մէկը լաւագոյն պայմաններու մէջ կը գտնուի, չի նախանձինք անոր վրայ:

Հ. Ընկերներու մեջ եղած ամենամեծ պակասութիւնը որն է:

Պ. Կեղծաւորութիւնը: Եթէ ընկեր մը յանցանք մը գործէ, պէտք չէ իմացնել. ընդհակառակն եթէ մենք պակասութեան մէջ գտնուինք, պէտք չէ թողունք որ պատժուի ուրիշ մը մեր տեղը. այլ պարտաւոր ենք անկեղծօրէն ըսել թէ յանցաւորը ես եմ: Ամեն մարդ իր գործերուն համար պատասխանատու է. եւ ամեն մարդ իր գործերուն համեմատ պէտք է դատուի:

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Վարժարանները հաստատուած են տգիտութիւնը բաւանդու համար. 2. Մարդկային ազգի ամենամեծ թշնամին տգիտութիւնն է. 3. Դպրոցականի մը պարտաւորութիւնը. 4. Ուսուցիչը մեր ծընողաց փոխանորդն է. 5. Դպրոցականին իր ուսուցչին նկատմամբ ունեցած պարտականութիւնը. դատարարականութիւնը շարունակելի է ամբողջ կեանքի տեւողութեան մէջ. 7. Դպրոցականին պարտաւորութիւնը իր ընկերին նկատմամբ. 8. Ընկերները պարտին սիրել զիրար. 9. մրցում եւ Նախանձ. 10. Կեղծաւորութիւն.

Գ Լ ՈՒ Խ Գ.

ՄԱՐԴՈՒՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա.

ԻՐ ԱՆՁԻՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

Հ. Մարդ ունի՞ պարսականութիւններ իր սննդին նըկասմամբ :

Պ. Այո՛, որովհետեւ ստիպուած է յարգել եւ զարգացնել իր մէջ արժանապատուութեան զգացումը :

Հ. Որո՞նք եւն այդ պարսականութիւնները.

Պ. Այդ պարտականութիւնները երկու տեսակ են, Մարմնական եւ Հոգեկան : Մարմնական պարտաւորութիւններուն վրայ կրնանք աւելցնել արտաքին բարիքներու եւ անասուններու վերաբերեալ պարտականութիւններն :

Հ. Ի՞նչ է Հոգին :

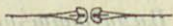
Պ. Հոգին մարդու անձն է իր բանականութեամբը, կամքի ազատութեամբը եւ պատասխանատուութեամբը. Հոգին է տէր եւ վարիչ :

Հ. Ի՞նչ է Մարմինը.

Պ. Մարմինը Հոգիին ծառան ու գործիքն է : Մարմինին նկատմամբ մեր պարտականութիւնները՝ նպատակ ունին մեր Հոգիին բարիքը միայն :

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մարդուն իր անձին նկատմամբ ունեցած՝ պարտականութիւնները. 2. Այս պարտականութիւններն երկու տեսակ են. 3. Մարդն էակ մըն է հոգեղէն ու մարմնեղէն. 4. Հոգին է տէր, իսկ մարմինը ծառայի :

Ք Ք Ո Ւ Ք

ՄԱՐՄԻՆԻՆ ԵՎ ԱՏՄԱՄԲ

ՀՅԵՏՅԻՆ ԳՐԱՆՍՄԱՐՅԱՐ ԵՎ ՏՐՈՒՄ

Հ. Ռ՝րոնիք եւս մեր մարմնակալս պարսակակալութիւններուն գլխաւորները:

Պ. Մաքրութիւն, ժուժկալութիւն եւ Չափաւորութիւն, որոնց ամբողջութեանը կ'ըսուի՝ Առողջապահութիւն:

Հ. Ի՞նչ է Մաքրութիւնը.

Պ. Մաքրութեան նախատակն է մարմինը առողջ պահել հանձնաւոր լուացումներով: Անմաքրութիւնը մեծ անտեղութիւններ ունի թէ՛ մեզի եւ թէ՛ ուրիշներու համար, ու շատ մը հիւանդութիւններու ենթակայ կ'ընէ զմեզ:

Հ. Ի՞նչ է ժուժկալութիւնը եւ Չափաւորութիւնը.

Պ. ժուժկալութիւնը կը նշանակէ քիչ ուտել, եւ Չափաւորութիւնը՝ քիչ խմել: Չափէ աւելի սնունդը կը դանդաղցունէ մարմինը ու կը ծուլացնէ միտքը: Ստամոքսը շատ լեցունողին գլուխը պարսալ կըլայ: Ոգիւից ըմպելիքի չարաչար գործածումը յիմարութիւններ գործել կուտայ, արբեցութիւնը ամօթ մըն է մարդկային արժանապատուութեան համար:

Հ. Ուտելու եւ խմելու կանոնը ո՞րն է՝

Պ. Ապրելու համար պէտք է ուտել եւ խմել, պէտք չէ ապրիլ ուտելու եւ խմելու համար: Որկրամու մարդը մարդկային սկզբունքը ոտնակոխ ընելէ զատ անատեններուն կը հաւասարի:

Հ. Ի՞նչ է Առողջապահութիւնը.

Պ. Առողջապահութիւնն է ամբողջութիւնը այն կանոններուն սրոց պէտք է հետեւինք՝ մեր առողջութիւնը պահպանելու համար: Առողջապահութիւնը երեք կանոն

ունի . Մաքրութիւն , ժուժկալութիւն եւ Չափաւորութիւն :

Հ . Ի՞նչ է Մարմնաւարդը .

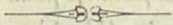
Պ . Մարմնամարդը ամբողջութիւնն է այն մարմնական շարժումներու որոնք կը զօրացնեն եւ ճկուն կընեն մարմինը . այսպէս , քալել , վազել , ցատկել , լինէ մը վերելլել , լողալ , այլ եւ այլ խաղեր , վերջապէս մարմնամարդական գործիքներու միջոցաւ կատարուած շարժումներ մարմնամարդ են :

Հ . Մարմնաւարդը ի՞նչ առնչութիւն ունի ստողջապահութեան հետ :

Պ . Առողջապահութիւնը ու մարմնամարդը հաւասարապէս կարեւոր են մարմինին , առաջինը մարմինը լաւ վիճակի մէջ կը պահէ , իսկ երկրորդը կը զօրացունէ ու ճկուն կընէ զայն :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Առողջապահութիւն 2. Ժուժկալութիւն եւ Չափաւորութիւն . 3. Անմաքրութիւն . 4. Մարմնամարդ .

Գ .

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԱՐԻՔՆԵՐՈՒ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ . Մարմնակաւ սպարսակակոտրիւնները մի միայն մարմինի՞ն յատուկ են :

Պ . Ոչ , մեր մարմնական պարտականութիւնները կը ստիպեն զմեզ ձեռք բերել արտաքին բարիքները եւ ի կիր առնել զանոնք :

Հ. Արսաֆին բարիքները որո՞նք են :

Պ. Արտաքին բարիքներ այն բաներն են, զորս մենք կը ստանանք բնութենէն եւ ընկերութենէն, մեր պէտքերուն գոհացում տալու համար, օրինակի համար, սընունդ, հագուստ, բնակարան :

Հ. Ի՞նչ միջոցներով կրնասի՞նք ձեռք բերել այդ արսաֆին բարիքները .

Պ. Արտաքին բարիքները կրնանք ձեռք բերել աշխատութեամբ. մշակը, գործաւորը, վաճառականը, արուեստագետը, գիտունը, ամենքն ալ աշխատողներ են :

Հ. Աշխատութեան օրէնքը ամեն մարդու հարմար սարսառորի՞նք է :

Պ. Այո՛, պարտաւորիչ է, վասն զի մարդ ծնած է աշխատելու համար, ինչպէս թռչունը՝ թռչելու համար. հետեւաբար թէ՛ մտաւոր եւ թէ՛ ձեռական աշխատութիւնը պէտք է գնահատուի : Անգործութիւնը անարդբան մըն է :

Հ. Ի՞նչո՞ւ աշխատութիւնը անհրաժեշտ է .

Պ. Աշխատութիւնը անհրաժեշտ է՝ բնութիւնը բեղմնաւորելու համար, առանց աշխատանքի եւ ցանքի հողը ամուլ կը մնայ. իմացականութիւնն ալ առանց խորհրդածութեան եւ կիրարկութեան՝ ամուլ կը մնայ : Չես կրնար չահիլ առանց աշխատութեան :

Հ. Ի՞նչ է Հեռատեսութիւնը :

Պ. Հեռատեսութիւնը մարդուն այն յատկութիւնն է՝ որով այսօրուքնէ կը նախատեսէ այն միջոցները՝ զորս ձեռք բերելով միայն կրնայ ապրիլ վաղը :

Հ. Ի՞նչո՞ւ հարմար պէ՞տք է հեռատես ըլլալ :

Պ. Որովհետեւ մարդ չէ կարող միշտ աշխատիլ, գործերու դադար եւ հիւանդութիւններ երբեմն ակամայ ընդմիջումներ կը պատճառեն մեր աշխատութեան, վերջապէս ծերանալով՝ անկարող կըլլանք գործելու. ուս-

տի պարտաւոր ենք մեր դրամական կարողութենէն մաս
մը յատկացնել իբրեւ պահեստ՝ այդ տաժանագին օրե-
րուն համար :

Հ. Ի՞նչ է խնայողութիւնը .

Պ. Խնայողութիւնը՝ պարտք նախատեսութեանն՝ պա-
հեստի գումարն է, մեր անաշխատ օրերուն սպաւածը .
մարդ կը հիւանդանայ, գործ չունենար, կը ծերանայ,
այն ատեն խնայողութիւնը նեցուկ կըլլայ իրեն :

Հ. Անհաստիս խնայողութիւնը կրնա՞յ միշտ ապա-
նովել ապագան .

Պ. Անհատական խնայողութիւնը շատ քիչ անգամ
կ'ապահովէ սպազան, ընկերակցութիւններ պէտք են,
որպէս զի հիւանդութեան, գործերու դադարի եւ ծե-
րութեան ատեն մեր ապրուստի միջոցներն սպահոված
ըլլանք փոխադարձաբար :

Հ. Փոխադարձ նպաստի ընկերութիւնը ի՞նչ տեսակ
կազմակերպութիւնն է .

Պ. Փոխադարձ նպաստի ընկերութիւն կ'ըսուի հա-
ւաքումն շատ մը անձերու, որոնք կ'ընկերակցին փո-
խադարձաբար՝ սպահովելով Հանգստեան թոշակ՝ ծե-
րութեան ատեն, Ապրուստի ծախք՝ գործերու դադարի
պահուն, եւ Խնամատարութիւն՝ հիւանդութեան մէջ :

Հ. Ի՞նչ է Պարտք .

Պ. Պարտք կ'ըսուի ուրիշ մը փոխ առնուած դրամին,
որով կը հաւասարակշռենք մեր ելեւմուտքը՝ երբ սա-
բաց մը ունենայ մեր աշխատութեան կամ խնայողու-
թեան անբաւականութենէն : Պարտք ընելով մեր անձ-
նիշխանութիւնը կը կորսնցնենք եւ կը նուազեցնենք մեր
արժանապատուութիւնը :

6469-57

Հ. Ի՞նչ է Բախսախաղը.

Պ. Բախսախաղը միջոց մըն է, որով դրամ ձեռք կը ձգենք՝ փոխանակ աշխատութեամբ զայն ստանալու: Թաղափոլը ոտնակոխ կընէ աշխատութեան օրէնքը եւ սխալ կը հաշուէ, վասն զի բախտի խաղերու մէջ կորսընցնողները աւելի բազմութիւ են քան շահողները:

Հ. Ի՞նչ է Ազահուքիւնը.

Պ. Ծայրայեղ արծաթսիրութեան՝ Ազահութիւն կ'ըսուի. ազահը ստակ կը դիզէ միմիայն զոյն դիտելու հաճոյքին համար, առանց երբէք գործածելու. ազահը առաջին կարգի անձնասէր մըն է:

Հ. Ի՞նչ է Շոայլուքիւնը.

Պ. Անհաշիւ, առանց վաղուանը հոգ ընելով ծախսելուն՝ կ'ըսուի Շոայլութիւն. շոայլ մարդը ոչ ու ձախ կը վաանէ, ճպուռին պէս կ'երգէ կը Քարտէ՞ք Քեղեցիկ եղանակին, բայց երբ ցրտաշունչ եղանակը Քայ՛ Քան մը շունենար ուտելու:

Հ. Որո՞ւ կ'ըսուի Տիկեսագիւն մարդ.

Պ. Այն մարդուն՝ որ ազահութենէ ու շոայլութենէ հաւատարացէ՞օ կը խորչի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Արատցին բարիք.
2. Աշխատութեան օրէնք.
3. Հեռատնութիւն եւ Խնայողութիւն.
4. Բնկերակցութիւն.
5. Պարտք.
6. Բախտախաղ.
7. Ազահութիւն եւ Շոայլութիւն.
8. Տեսեսագիտութիւն:

Պ.

ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐՈՒ ԵՎԱՏՄԱՄԲ

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Անասուններու նկատմամբ որո՞նք են մեր պարտականութիւնները .

Պ. Պարտինք անոնց հետ քաղցրութեամբ վարուիլ . պէտք չէ որ դանոնք չարչրկենք անօգուտ տեղը : Չարութիւնը անարժան բան մըն է բանաւոր էակի մը համար :

Հ. Մեր այս պարտականութիւնը ամեն անասուններու անխտիր կը պահանջի* .

Պ. Մասնաւորապէս ընտանի անասուններու համար է մեր այս պարտականութիւնը . զորօրինակ , եղջ , կովը , ոչխարը , ձին եւ այլն ընտանի անասուններ ըլլալով , մեր աշխատութեան ընկերներն են , ընդհակառակը պարտինք ինքզինքնիստ աշատպանել զնստակար կենդանիներու դէմ :

ԲՈՎԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Ընտանի անասուններու հետ քաղցրութեամբ վարուելու ենք :

Ե.

ՀՈՊԻՐ ՎԵՐՍՒՆԵՐԵՍՆ
ՊՍՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Մեր հոգեկրան առաջին պարսակակառքիւնը n° րն է.

Պ. Մեր հոգեկան առաջին պարտականութիւնն է Ինքնաճանաչութիւն, որ սկիզբն է իմաստութեան, վասն զի մեր այս գիտակցութիւնը մեր միտքը կը արտադրէ պարտականութիւններու ու մեր պէտքերու մասին :

Հ. Ինքնաճանաչութեան արդիւնքը ի՞նչ է.

Պ. Ինքնաճանաչութեան արդիւնքը՝ Համեմատութիւնն է. մենք գիտենք թէ մեր ուժերը սահմանափակ են, թէ մեր պակասութիւնները թագմաթիւ, ուստի խորչմք հպարտութենէ ու սնամտութենէ :

Հ. Հոգեկրան կարողութիւններ որո՞ւ կ'ըստըննի :

Պ. Մյն կարողութիւններուն՝ որոնցմով հոգին իր գոյութիւնը կը յայտնէ. ինչ որ են գործարանները մարմնոյն համար՝ նոյնն են այդ կարողութիւնները հոգիին համար :

Հ. Որո՞նք են այդ կարողութիւնները.

Պ. Հոգեկան կարողութիւնները երեք են, Զգայականութիւն, Իմացականութիւն եւ Կամք :

Հ. Ի՞նչ է Զգայականութիւնը.

Պ. Մեր հաճոյք կամ ցաւ զգալու կարողութիւններուն Զգայականութիւն կըսուի :

Հ. Ի՞նչ է Իմացականութիւնը .

Պ . Իմացականութիւնը հոգիին այն կարողութիւնն է որով կը ճանչնանք ճշմարտութիւնը , այսինքն կը տեսնենք իրերն՝ ինչպէս որ են :

Հ. Ի՞նչ է Կամքը .

Պ . Կամքը հոգեկան այն կարողութիւնն է՝ որով ազատօրէն կ'ընտրենք ու կ'որոշենք բարին եւ չարը :

ԶԳԱՅԱԿԱՆ ՈՒԹԻՒՆ

Հ. Որո՞նք են Զգայականութեան վերաբերեալ մեր պարսականութիւնները .

Պ . Զգայականութեան վերաբերեալ մեր պարսականութիւններն են , հաճոյքի մը Զատարտութիւնն եւ վիշտի մը Զամբերատարութիւն : Պէտք չէ որ հաճոյքը յուզէ մեզի եւ վիշտը ընկճէ :

Հ. Որո՞նք են զգայականութեան գլխաւոր բշխակները .

Պ . Զգայականութեան գլխաւոր թշնամիներն են կիրքերը . օրինակի համար , Զպարտութիւն , Եախանձ , Բարկութիւն եւ Ատելութիւն . կիրքերը շատ անգամ ինքզինքին կը հանեն մարդը եւ անմիտ գործեր ընել կուտան :

Հ. Անեկե՞ն ահարկու կիրքը ո՞րն է .

Պ . Բարկութիւնը , որ յիմարտութիւններ գործել կուտայ մեզի . բարկացած մարդը վտանգաւոր է ուրիշներու համար :

ԻՄԱՑԱԿԱՆ ՈՒԹԻՒՆ

Հ. Որո՞նք են Իմացականութեան վերաբերեալ մեր պարսականութիւնները .

Պ . Իմացականութեան վերաբերեալ մեր պարսականութեան

նութիւններն են՝ սիրել ճամարտութիւնը եւ փնտռել զայն ուսման միջոցաւ: Տգիտութիւնը, Ծուլութիւնը եւ Ստախօսութիւնը ախտեր են:

Հ. Ի՞նչ է Ստախօսութիւնը.

Պ. Ստախօսութիւնը կը նշանակէ համոզումին հակառակը խօսիլ. ստախօսութիւնը մարդու բարոյական արժէքը կը ջնջէ եւ անարգ արարած մը կընէ զինքը. ուրեմն միշտ անկեղծ ըլլանք, սիրենք ճամարտութիւնը եւ ջատագովենք զայն:

ԿԱՄՔ

Հ. Կամքի վերաբերեալ մեր գլխաւոր պարսկականութիւնը ո՞րն է.

Պ. Կամքի վերաբերեալ մեր զլխաւոր պարտականութիւնն է Հոգեկան ուժ. պարտականութիւնը կատարելը դժուար է՝ առանց ունենալու հոգեկան ուժ:

Հ. Ի՞նչ ըսել է Ձեռներէց ոգի.

Պ. Ձեռներէց ոգի ըսելով պէտք է հասկնալ տեսակ մը եռանդ, որ կը մղէ զմեզ գործելու՝ մեր կեանքի պայմանները բարւոքելու նպատակով:

ԲՈՎԱՆԿԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Ինքնաճանաչութիւն. 2. Զգոյցականութիւն. 3. Իմացականութիւն. 4. Կամք. Ձեռներէց ոգի:

Պ.

ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ԵԿԱՏՄԱՄԲ
ՄԵՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հ. Ի՞նչո՞ւ պարսկականութիւններ ունինք ուրիշներու նկատմամբ .

Պ. Որովհետեւ անոնք մեր նմաններն են, պարտինք միշտ յարգել, սիրել զանոնք եւ ծառայել անոնց արժանապատուութեանը, ինչպէս որ կընենք մեր անձին նըկատմամբ :

Հ. Ի՞նչ պարսկականութիւններ ունինք ուրիշներու նըկատմամբ .

Պ. Ուրիշներու նկատմամբ ունեցած պարտականութիւննիս երկու տեսակ են, Արդարութեան եւ Գթութեան պարտականութիւններ :

Հ. Արդարութեան պարսկականութեանց բանաձեւը ո՞րն է .

Պ. Արդարութեան պարտականութեանց բանաձեւն է հետեւեալը, «Մի՛ ըներ ուրիշին այն բանը զոր չես ուզեր որ քեզի ընեն» :

Հ. Գթութեան պարսկականութեանց բանաձեւը ո՞րն է .

Պ. «Ըրէ՛ ուրիշին այն բանը զոր կ'ուզես որ քեզի ընեն» :

Հ. Կարեւի՞ր է աւելի որոշ եւ համառոտ կերպով բացատրել մեր այս պարսկականութիւնները .

Պ. Այո, ես պիտի ըսեմ որ մէկու մը չարիք չընելը

Արդարութիւն է, ուրիշներու բարիք ընելն ալ Գթա-
սիրութիւն: Արդարութիւնը յարգանք մըն է, Գթու-
թիւնը՝ սէր:

Հ. Ո՞րն է Արդարութեան պարսկականութիւնը.

Պ. Արդարութեան պարտականութիւնն է՝ յարգել մեր
նմաններուն կեանքը, ինչքը եւ համբաւը:

Հ. Որո՞նք են Արդարութեան պարսկականութեանց բըր-
նաբարունը.

Պ. Սպանութիւն, Գողութիւն, Զրպարտութիւն եւ
Բամբասանք:

Հ. Մարդ կրնա՞յ ինկն իր գլխուն դասասան ընել.

Պ. Ոչ, մարդ պէտք չէ որ ինքն իր գլխուն դատաս-
տան ընէ: Ընդհակառակն պարտաւոր է երկրին օրէնք-
ներուն դիմում ընել:

Հ. Ներելի՞ է չարիքի փոխարէն չարիք ընել.

Պ. Ո՛չ, ներելի չէ՝ չարիքի փոխարէն չարիք ընել.
պէտք է ներել թշնամութեանց: Լուսադոյն մարդը այն
է՝ որ չարիքի փոխարէն բարիք կ'ընէ: Արդար ըլլալու
ամենէն ապահով միջոցն է՝ ԲԱՐԻ ըլլալ:

Հ. Գրութեան պարսկականութիւնները որո՞նք են.

Պ. Գթութեան պարտականութիւնները սա երկու
բառերուն մէջ կը բովանդակին, Եղբայրսիրութիւն եւ
Զեւոնտութիւն: Մարդկութիւնը ընտանիք մըն է, ու
րուն մէջ զօրաւորներն ու բախտաւորները պարտին օգ-
նել տկարներուն եւ դժբախտներուն, ինչպէս կ'ընեն եղ-
բայրներն իրարու:

Հ. Նիւրպակն ձեռնհարութիւնն է միայն գրութեան
պարսկականութիւնը.

Պ. Գթութեան պարտականութիւնն է ուրիշին օգնել

ոչ միայն քսակով՝ այլ գաղափարներով ու բարի խորհուրդներով :

Հ. Ի՞նչ է Հնկերականութիւնը .

Պ. Հնկերականութիւնը այն տրամադրութիւնն է որ մարդը կը մզէ աւելի մօտենալու իր նմաններուն եւ կենակցելու անոնց հետ՝ բարւոք յարաբերութեամբ : Մենք պարտինք մեր սիրտին մէջ համակրութիւն ունենալ եւ մեր մտքին մէջ բարեսիրութիւն եւ հանգարտութիւն :

Հ. Ի՞նչ է Երոզմանութիւնը .

Պ. Երոզմանութիւնը կը նշանակէ՝ յարգել ու ընդունելու կարծիքն ու հաւատքը, ընկերականութիւնը գործադրելու լաւագոյն միջոցն այն է :

Հ. Ինչո՞ւ պէտք է յարգել ու ընդունելու կարծիքն ու հաւատքը .

Պ. Որովհետեւ մեր նմաններն ստիպուած չեն անպատճառ ընդունելու մեր գաղափարները, անոնք իրաւունք ունին յարելու իրենց գաղափարներուն. ասոր համար պէտք է վարժուինք հակառակութիւն չընելու :

Հ. Ի՞նչ է Անկերողութիւնը .

Պ. Անկերողութիւնն է մտքի այն տրամադրութիւնը որ կը թելադրէ մեզ զայրանալու մեր նմաններուն դէմ, եւ արհամարհել զանոնք՝ երբ տարբեր կարծիք եւ համոզում ունին : Անկերողութիւնը գէշ գաղափար մըն է :

Հ. Ի՞նչ է Բարեկամութիւնը .

Պ. Բարեկամութիւն կ'ըսուի երկու կամ աւելի անձերու միջեւ եղած փոխադարձ սիրոյ կապին, որ կը միացնէ զիրենք : Բարեկամ մը՝ երկրորդ «ես» մըն է : Բարեկամութիւնը կը գեղեցկացնէ կեանքը, կը կրկնա-

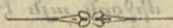
պատկէ մեր ուրախութիւններն ու կը սպակսեցնէ մեր
ցաւերը :

Հ. Ի՞նչպիս պիտի ե ընտրենք մեր բարեկամները .

Պ. Պէտք է ընտրենք մեր բարեկամները բարի մար-
դոց մէջէն : Բարեկամութիւնը երջանիկ կընէ մեզի, եւ
պարկեշտ մարդոց մէջ միայն տեւական կրնայ ըլլալ :

ԲՈՎԱՆԿԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ

1. Մեր ընկեր արարածները մեր նմաններն են .
2. Անոնց նկատ-
մամբ ունեցած պարտականութիւններնիս .
3. Գթութիւն եւ Ար-
դարութիւն .
4. Ներողամտութիւն եւ Անհերողութիւն .
5. Բա-
րեկամութիւն :

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՎԱՏՄՍՄԲ

ՄԵՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հ. Ո՞վ է Աստուած,

Պ. Աստուած աշխարհի ստեղծողն է, ու մարդոց հայրը:

Հ. Ամեն մարդ Աստուծոյ վրայ միեւնոյն ընդունուեր ունի:

Պ. Ոչ, ամեն մարդ ունի իր գաղափարը Աստուծոյ վրայ, ասկէց է որ շատ մը կրօնքներ կան, օրինակի համար, Քրիստոնէութիւնը, Մահմետականութիւնը, Հրէականութիւնը եւ այլն կրօնքներ են:

Հ. Ամեն կրօնի իրեն յասուի բարոյակաւոր ունի՞:

Պ. Թէեւ շատ մը կրօնքներ կան, բայց մէկ բարոյական կայ միայն, ընդհանուր բարոյականը զոր խիղճը կը թելադրէ եւ որ հիմնուած է մարդկային արժանապատուութեան վրայ:

Հ. Որո՞նք են մեր պարտականութիւնները Աստուծոյ նկատմամբ,

Պ. Պէտք է իրրեւ կատարեալ էակ յարգել զԱստուած, որ ստեղծիչն է ամեն արարածներու. պէտք է սիրել զՍոյն իրրեւ հայր մարդկային ընտանիքի:

Հ. Ի՞նչպէս պէ՞տք է յայտնել մեր սերն ու յարգանքը Աստուծոյ նկատմամբ.

Պ. Չթերանալով երբէք մեր պարտականութիւններուն մէջ, եւ յարգելով իր անունը, զոր պէտք է արտասա-

նենք միշտ խորին ականածութեամբ: Ով որ իր պարտա-
կանութիւնները անթերի կը կատարէ՝ նա սիրած ու
յարգած կըլլայ զԱստուած: Սչխատիլը՝ աղօթել է:

ՅՆՏՆՈՒՄ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Աստուած աշխարհի ստեղծողն ու մեր Հայրն է. 2. Թեև
շատ մը կրօնքներ կան, բայց մէկ բարոյական կայ: 3. Պարտինք սի-
րել ու յարգել զԱստուած:

ՎԵՐՉ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Sarkis Barmajunis	5
-------------------	---

ԳԼՈՒԽ Բ.

Տղուն պարսականուրիւնները

Ա. Տղան իր ընտանիքին մէջ	7
Բ. Տղան վարժարանին մէջ	10

ԳԼՈՒԽ Գ.

Մարդուն պարսականուրիւնները

Ա. Իր անձին նկատմամբ	13
Բ. Մարմինին նկատմամբ	14
Գ. Արտաքին բարիքներու նկատմամբ	15
Դ. Անասուններու նկատմամբ	19
Ե. Հոգիի վերաբերեալ պարտականու-	
թիւններ	20
Զ. Ուրիշներու նկատմամբ պարտակա-	
նութիւններ	23
Է. Աստուծոյ նկատմամբ պարտականու-	
թիւններ	27

5

Zweite Vorrede

7

I. Zweite Vorrede

10

II. Zweite Vorrede

P. II. 1. P.

Ueber die Vorrede

13

I. Vorrede

14

II. Vorrede

15

III. Vorrede

16

IV. Vorrede

30

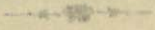
Vorrede

33

Vorrede

37

Vorrede

2013

6-48

